מגנזי המלך

עובדות מוכיחין, שסיפר רבינו בנועם שיחין, בסעודתא דחקל תפיחין

פרשת משפטים תשפ"ב לפ"ק
| גליון ל"א |

סיפורי קודש שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א על

מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע

יומא דהילולא קדישא כ"ט שבט

דער טאטע ז"ל פלעגט פארציילן, אז דער ייטב לב איז אמאל אדורך געגאנגען פרייטאג צונאכט'ס פארן טיש, און האט געזעהן ווען דער זיידע דער קדושת יו"ט זיצט און לערנט, האט ער זיך אנגערופן פאר ר' אשר גבאי, כ'וויס נישט ווי אזוי איך קען מיך ארויף זעצן אויבן ביים טיש, און ליפא'לע וועט זיצן פון די זייט...

דער ייטב לב איז אמאל אריינגעקומען אין בית המדרש, און האט געזעהן אז איינער מאכט אים נאך, איז ער געווארן זייער צוקאכט, און האט אנגעהויבן צו ווינען, 'אוי ווי, ווער וויסט צי איך מאך אויך נישט נאר נאך א צווייטן'.

דער ייטב לב איז דעמאלטס געקומען פארלערנען דעם שיעור, און ער האט נישט געקענט פארלערנען... 'אפשר מאך איך אויך נאר נאך'.

דער קדושת יו"ט איז דאך אלע יארן געפארן קיין צאנז צום הייליגן דברי חיים, נאכ'ן דברי חיים'ס הסתלקות האט דער קדושת יו"ט אנגעהויבן צו פארן (ממקום כהונתו בטעפטש) צו זיין פאטער - צום ייטב לב - און ער האט געזעהן געוואלדיגע מדריגות ביים פאטער, האט דער קדושת יו"ט נישט געקענט פארשטיין, פארוואס ביז היינט האט ער נישט געזעהן די מדריגות ביים טאטן, האט ער שפעטער געזאגט, אז דער פאטער האט זיך אזוי באהאלטן פון אים מיט זיינע גרויסע מדריגות, ווייל ער האט געוואלט אז ער זאל פארן קיין צאנז.[1]

---

[1] וכן היה רגיל כ"ק מרן בעל ברך משה ז"ל לספר שכן היה גם אצל שאר בניו של מרן הייטב לב ה"ה הגה"ק רבי אברהם אהרן ז"ל אבד"ק קאלבסוב והגה"ק רבי משה יוסף ז"ל אבד"ק אוהעל, והגה"ק רבי אלי' בצלאל ז"ל אבד"ק טעטש, כולם נסעו הרבה לצאנז בחיי אביהם מהאי טעמא, ורבינו ז"ל הי' מעלה על נס את גדלו של ק"ז מרן הייט"ל שהצליח להסתיר גדולתו אפי' מבניו הקדושים, עד כדי כך שלא הכירוהו ונסעו בקביעות להד"ח לצאנז, לאחר הסלקותו של הד"ח נשארו הבנים הקדושים בצל אביהם הייט"ל, אמר אז הקדיו"ט שאילו ידע מלפנים את גדולתו של אביו לא הי' עוזבו כ"כ והי' מסתופף גם בצילו, והגה"ק ר' משה יוסף שהי' ממלא מקומו בסטראפקוב הי' רגיל לדבר בכל עת מהד"ח ובנו הרה"ק משינאווא זי"ע, והיו אנשי סטראפקוב מתלוננים עליו והיו שואלים אותו אם הי' אביו "א פשטוער שנייידער" שאינו מדבר ממנו, עד כדי כך הסתיר מרן הייטב לב ז"ל את מדריגותיו אפי' מבניו.

*

וועז דער ערוגת הבושם האט חתונה געמאכט זיין טאכטער (עב"ג החתן הגה"צ רבי אהרן זילבערשטיין ז"ל אב"ד בעלעד, בנו של הגאון הצדיק המעשי למלך אבד"ק ווייצען ז"ל), **האט ער איינגעלאדנט דעם זיידן דעם**

ולחיבת הקודש נעתיק כאן מה שסיפר מרן רבינו שליט"א תחת אחד השיחים מגודל שפלות רוחו של מרן הייטב לב זי"ע, כדלהלן: "וועז דער ייטב לב האט זיך משדך געווען מיטן דברי חיים, דער לאפושער רב (הגה"ק רבי משה דוד טייטלבוים ז"ל) איז געווען א אייניקל פונעם ייטב לב (בהיותו בנו של חתנו הגה"ק רבי ישראל יעקב זוקל טייטלבוים ז"ל אבד"ק וואלאווא), און ער האט חתונה געהאט קיין צאנז, מיט א אור אייניקל פונעם צאנזער רב (עם בת הרה"צ רבי לייבוש מדוקלא בנו של הגה"ק רבי דוד מקרשאנוב זי"ע בן הגה"ק מצאנז זי"ע), איז ער דעמאלטס געווען אין צאנז, און ער איז אהיים געקומען זייער צוקאכט, און ער האט נישט געוואלט נעמען קיין קוויטלעך, ביז נאכ'ן פטירה פונעם דברי חיים האט ער נישט געמען קיין קוויטלעך, און האט געזאגט 'אמאל זענען מיר איניג געווען, און ער איז מיך אזוי איבער געוואקסן...".

קדושת יום טוב, ס'איז דא א בריוו ווי ער לאדנט איהם צו די חתונה,[2] **אבער דער קדושת יום טוב איז נישט געפארן צו די חתונה על פי סיבה, נאר ער איז געקומען אויף א שבע ברכות קיין חוסט,**

---

[2] וז"ל ראשית המכתב: "לעת תשובת השנה, יבורך מן קדם מעונה, בברכות מי מנה, מתוך שמחה גילה דיצה ורנה, האדם הגדול בענקים, היה לראש פינה, ה"ה כ"ק הרב הגאון הצדיק המפורסם בוצינא קדישא, חסידא ופרישא, מופת הדור והדרו, תפארת ישראל ונזרו, עמוד הימינו, פטיש החזק, נר ישראל, כקש"ת מוה"ר חנניא יו"ט ליפא ט"ב שליט"א האבדק"ק סיגוט יע"א עם כל המסתופפים בצל קדשו יצ"ו.

אודה השי"ת בכל לבב כי בחסדו הגדול הגיענו לתור כלולת בתי הבתולה הכלה מ' שרה יוכבד בת זיסל ת' עם ב"ג הבחור החריף המו"מ בתו"י מו"ה אהרן נ"י בן הרב הגאון מוה"ר ישעי' נ"י אבדק"ק ווייטצען יע"א אשר נחוג למז"ט בשטומ"צ ביום ג' פר' כי תבא ט"ו אלול הבעל"ט.

ובאתי בשורות אלו להעלות זכרונינו לטובה לפני הדרג"ק נ"י יועיל נא בטובו ובצדקתו לישא בעדינו רבה ותפילה לפני המרומם על כל ברכה ותהלה י"ש שאזכה לראות מהם נחת ושיהי' זיווגם עולה ואזכה אני וביתי לראות מהם דור ישרים זרע ברך שלשים גם רבעים ת"ח יראים ושלמים, ויתקיים בי ברכת גבר ירא ה' האמורות ע"י נעים זמירות ישראל אכי"ר.

והנני בזה לחלות פני הדרג"ק אנא תיקר נא נפשינו בעיניו לכבדינו נגד זקני עמנו להופיע אלנו הדרג"ק לקחת חבל בנעימים בשמחתינו, ואם אין יוצא בגיני יצא נא בגין הבחור החתן שהוא מתלמידיו של הדרג"ק הלא המה בבחינת בנים, ואם אזכה ליותרת הכבוד הזה אמרתי אך עשרתי מצאתי הון לי....

כל הזכויות שמורות ©

ער איז געווען דארטן צוזאמען מיטן דרכי תשובה דער מונקאטשער רב.

די שבע ברכות איז געווען נאכמיטאג, איז געווארן א שאלה צי מ׳דארף קודם דאוונענען מנחה און נאכדעם די סעודת שבע ברכות, האט דער זיידע דער קדושת יום טוב געזאגט אויף א וועדטל מ׳זאל פרעגן דעם חוסטער רב (בעל ערוגת הבושם) אויב ער האט אנגעגרייט א סעודה גדולה, דעמאלטס דארף מען דאוונענען מנחה קודם אזוי ווי די הלכה איז.[3]

האט מען געפרעגט דעם ערוגת הבושם, האט ער געזאגט, אוודאי האט מען אנגעגרייט א סעודה גדולה, רש״י זאגט דאך אין פרשת וירא אויפן פסוק (בראשית כא, ח) ויעש אברהם משתה גדול, וואס מיינט משתה גדול ׳שהיו גדולי הדור מסובים בה׳, במילא אז דער סיגעטער רב איז דא איז דאס א משתה גדול...

*

ס׳איז אמאל געווען א מעשה בים זיידן דעם קדושת יו״ט ס׳ציטן, ס׳איז שוין באלד דעם קדושת יו״ט יארציט, סוף חודש, איז בימיו האט די רעגירונג אנגעהויבן זיך צו ארגאניזירן אדער מאדערניזירן ווי אזוי מ׳זאל עס רופן, בעפאר דעם ווער ס׳האט געוואלט עפענען א קרעטשמע צו פארקויפן בראנפן האט יעדער געקענט, שפעטער האט די רעגירונג אנגעהויבן איינצוזיכטן די זאך, נישט יעדער זאל קענען פארקויפן, נאר מ׳האט געדארפט האבן אן ערלויבעניש דערפאר, דאהי הייסט עס לייסענס, דארט האט עס געהייסן ליצענץ - זעהט אויס לייסענס קומט פון א דייטשע אויסדרוק - און מ׳האט נישט געגעבן פאר יעדן איינעם, נאר מ׳האט אנגעהויבן צו מאכן א סדר און אין יעדן שטעטל איינער אדער צוויי האט געקענט באקומען און די איבעריגע האבן דאס נישט געקענט באקומען.

פארשטייט זיך אז ס׳איז ארויסגעקומען מחלוקת אין די אלע דערפער, דער האט יא געהאט, און דער האט געוואלט באקומען פון די רעגירונג, און דער האט נישט געקענט באקומען, און דער זיידע ז״ל איז דאך געווען רב אין סיגוט, און ארום סיגוט איז דא אסאך שטעטלעך און דערפלעך און מ׳האט זיך איבעראל געקריגט, און ער האט געלאזט רופן דארט מענטשן פון דעם שטאט און פון דעם דארף די אלע בעלי מחלוקת וואס האבן געהאט טענות, ער האט געהייסן איינער זאל באצאלן פאר׳ן צווייטן, מ׳זאל זיך אזוי אויסגלייכן.

אין אין דארף נישט ווייט פון סיגוט איז דא א דארף מ׳האט עס גערופן ׳שווארץ-טומאה׳, ס׳האט נישט געהייסן ׳שווארץ-טומאה׳ נאר אידן האבן עס אזוי גערופן,[4] ס׳האט געהייסן ׳וויים-קירכע׳, און אידן האבן נישט געוואלט רופן ׳וויים-קירכע׳, האבן זיי עס גערופן מיט אזא שם גנאי ׳שווארץ-טומאה׳.

רש״י זאגט דאך אזוי ׳ואבדתם את שמם׳ (דברים יב, ג) מ׳זאל רופן מיט א שם גנאי,[5] מ׳האט משנה געווען די נעמען ׳מוסבות שם׳ (במדבר לב, לח),[6] מ׳זאל עס נישט רופן אויף די נעמען פון עבודה זרה.

איך זאג אלץ אז נעבן בארא פארק איז דא א גאס וואס הייסט ׳טשורטש עוועניו׳, אינדערהיים וואלט קיינער דאס נישט גערופן ׳טשורטש עוועניו׳ אינדערהיים וואלט קיינער נישט ארויס געזאגט אזא מיאוס ווארט פון מוייל, א איד וואלט עס נישט אזוי גערופן.

א׳ הנוכחים: צעהלים איז אויך עפעס ווען דעם.

רבינו: יא, אויך אזוי, יעדער איינער ווייסט פון די שטאט ׳צעהלים׳, אבער ס׳איז נישטא אזא נאמען, נאר ס׳האט געהייסן ׳קרייץ׳, און די אידן האבן נישט געוואלט עס אזוי רופן, מ׳האט זייער מקפיד געווען.[7]

אסאך שטעט זענען אזוי, ס׳איז נישטא אזא שטאט מיטן נאמען ׳רישא׳, נאר די אידן האבן עס אזוי גערופן, דזשיקוב איז אויך א אידישער נאמען, אויף די מאפע איז עס נישטא, אידן האבן זיי א נאמען געגעבן א אידישע נאמען (כי אומות העולם קראו את העיירות על שם עבודה זרות).

א׳ הנוכחים: איינער האט געזאגט אז דעם צאנזער רב׳ס משפחה נאמען איז געווען ׳האלבערשטאט׳, נאר וויבאלד ס׳איז א נאמען פון א שטאט, האט ער געמאכט פון דעם ׳האלבערשטאם׳.[8]

רבינו: יא, זיי האבן טאקע געשטאמט פון האלבערשטאט.

א׳ הנוכחים: ׳צאנז׳ האט מען גערופן מיט א צ׳, אנשטאט וואס ס׳איז געווען דער נאמען מיט א ס׳.

רבינו: נישט אלעמאל, דאס איז געקומען פון רבי מאיר׳ל פרעמישלאנער, ער האט געזאגט מ׳זאל רופן ׳צאנז׳ מיט א צ׳, ווייל אין צאנז וואוינט א צדיק, אזוי דערציילט מען.[9]

---

3 וז״ל הרמ״א בשו״ע או״ח (סימן רל״ב): הגה ויש חולקים וסבירא להו דסעודה קטנה מותר ואינו אסור רק בסעודת נשואין או מילה (טור בשם ר״ת), וי״א דאפילו סעודה גדולה סמוך למנחה גדולה שרי (בעל המאור והג״מ פ״ק דשבת) וי״א דסעודה קטנה אפילו סמוך למנחה קטנה שרי (טור בשם ר״י). ונהגו להקל כשתי הסברות דהיינו בסעודה גדולה סמוך למנחה גדולה ובסעודה קטנה סמוך למנחה קטנה ואפשר הטעם משום דעכשיו קורין לבית הכנסת לא חיישינן דלמא יפשע ולא יתפלל (אגודה פ״ק דשבת) (וע״ל סימן פ״ט) מיהו בסעודה גדולה יש להחמיר אפילו סמוך למנחה גדולה ואפי׳ אם התחיל קודם לכן כשמגיע מנחה קטנה והשעה עוברת צריך לקום ולהתפלל (טור וב״י בשם הפוסקים).

4 המקור לאיסור הזכרת שם העיר המורה על שם ע״ז מובא בגמ׳ סנהדרין (סג ע״ב) דתניא ושם אלהים אחרים לא תזכירו וכו׳, כי אתא עולא בת בקלנבו, פירש״י לן באותה העיר, והיא נקראת על שם עבודת כוכבים שבה, אמר ליה רבא והיכא בת מר, אמר ליה בקלנבו, א״ל והכתיב ושם אלהים אחרים לא תזכירו, א״ל הכי א״ר יוחנן כל עבודת כוכבים הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה, והא היכא כתיבא, דכתיב (ישעיה מז) כרע בל קרס נבו, ואי לא כתיבא לא. ע״כ. וכן נפסק בשו״ע יו״ד (סי׳ קמ״ו סעיף א) ע״ש.

5 וז״ל רש״י שם: ואבדתם את שמם - לכנות להם שם לגנאי ׳בית גליא׳ קורין לה ׳בית כריא׳, עין כל, עין קוץ.

6 וז״ל רש״י שם: ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם - נבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם, ובני ראובן הסבו את שמם לשמות אחרים, וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר.

7 השם המקורי של העיירה בגרמנית היא "דויטש קרויז" או באונגרית "שופרון קערעסטור", וכדי שלא להשתמש בשם ע״ז, הסבו היהודים את שמה בלשונם ל״צעהלים״.

8 עי׳ בס׳ מקור חיים (אות תרי״ח) מובא ששם משפחתו של הרה״ק מצאנז היה ׳האלבערשטאט׳, כי זקינו היה נקרא ע״ש העיר האלבערשטאט שהיה דר שם [מרן הגה״ק בעל דברי חיים ז״ל הי׳ בן אחר בן דור שישי להגאון הגדול רבי צבי הירש חריף אבד״ק האלבערשטאט מח״ס שו״ת עטרת צבי], והרה״ק מצאנז אמר להגאון ר״א האלבערשטאט ז״ל מלובלין שהוא שינה שמו ל׳הלברשטאם׳ כיון שלא רצה להיות נקרא ע״ש העיר הנ״ל.

9 ידוע שפע״א נכנס יהודי א׳ להרה״ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי״ע ושאל אותו היכן הוא מתגורר, וכשענהו שבעיר סאנז, שאל אותו, האיך כותבים סאנז, אמר לו כנ״ל, השיב לו הרה״ק רבי מאיר: איי, סאנז שרייבט מען מיט א צדיק, ווייל דארט זיצט א צדיק, ומני אז היה נקרא בפי ישרים ובלשון חסידים צאנז.

כל הזכויות שמורות ©

בכלל דער דברי חיים האט מורא געהאט ארויס צו זאגן א נאמען פון א שטאט, פון סיי וועלכע שטאט, ווייל ער האט מורא געהאט טאמער ס׳איז על שם א עבודה זרה, ער האט חושש געווען אויף אלע שטעט. אויסער די שטאט ׳דוקלא׳, דאס האט ער יא געדופן אויפן נאמען, ווייל עס שטייט אין פסוק (בראשית י, כז).[10]

אין אוקריינא איז אויך געווען א גרעסערע שטאט וואס מ׳האט עס אויך גערופן ׳שווארץ-טומאה׳,[11] אבער דאס וואס איך רעד דא איז געווען נעבן סיגוט א דארף וואס מ׳האט גערופן ׳שווארץ-טומאה׳, נעבן סלאטפינא איז עס, אין יענע געגנט, היינט איז עס אוקריינא, ווייל סלאטפינא איז היינט אוקריינא, אין יענע געגנט.

דא איז געווען א איד ר׳ זלמן לייב גרין (מתלמידי הקדוי״ט, ובאחרית ימיו היה מחשובי מתפללי ביהמ״ד עצי חיים בוומסב״ג), ווער ס׳האט אים געקענט, זיין פאטער ר׳ אנטשיל איז געווען דער שוחט אין ׳שווארץ-טומאה׳.

א׳ הנוכחים: ר׳ ליפא גרין׳ס פאטער.

רבינו: יא, ר׳ ליפא גרין׳ס פאטער ר׳ זלמן לייב, זיין פאטער איז געווען דער שוחט דארט, ער (ר׳ אנטשיל גרין השו״ב הנ״ל) איז געווען א תלמיד פון ייטב לב.

בקיצור, דארט אין ׳שווארץ-טומאה׳ האט מען זיך אויך ארום געקריגט דארט, די וואס האבן געהאט צוטוהן מיט דעם ענין, האט דער זיידע ז״ל געשיקט א שליח אויסצוגלייכן, אבער מ׳האט נישט געקענט זיך פארגלייכן, ס׳איז שוין געווען סוף זומער, ס׳איז שוין געווען אנהייב חודש אלול, און דער זיידע דער קדושת יו״ט איז געפארן פון סיגוט קיין שווארץ-טומאה צוליב די קריגערי, און ער האט אנגעהויבן צו רעדן מיט די בעל בתים, מיט דעם מיט יענעם, דו וועסט עס האבן, און דו וועסט באצאלן כך וכך, דער האט יא מסכים געווען, דער האט נישט מסכים געווען, ענדליך איז מען שוין געקומען צו א הסכם, און כנהוג נאך וואס מ׳איז געקומען צו א הסכם האט מען חרטה געהאט, בקיצור ער איז דארט אפגעזעצן א וואך צייט, מ׳האט געמיינט אז ער האט מצליח געווען אבער צום סוף איז צופאלן די גאנצע זאך, נו ס׳איז שוין געקומען נאנט צו שבת, דאנערשטאג, איז ער אהיים געפארן, אז ער איז אהיים געפארן זענען אלע אים געגאנגען באגלייטן אזוי צום וואגן, וועו מ׳איז צוגעקומען צום וואגן האט ער זיך אויסגעדרייט אזוי צו די אידן דארט, און ער האט זיי געזאגט אזוי, הערט׳ס מיך אויס, דא אין די גאנצע געגנט האט מען זיך איבעראל ארום געקריגט, כ׳האב געשיקט א שליח און ס׳האט גענוצט, מ׳האט זיך אויסגעגליכן, אז נישט האב איך געלאזט רופן, דא בין איך פערזענליך אראפ געקומען, איך זיין שוין דא דריי טאג און כ׳האב נישט מצליח געווען, וואס מיינט עטץ? אז איך האב נישט וואס צו טוהן מיט די צייט?, ס׳איז חודש אלול און איך האב וואס צו טוהן!, וואר׳ס נאר וואר׳ס.... ער האט זיך אויפגעהויבן און איז אוועק געפארן.

איינעם הייליגן טאג אום יוה״ק האט אויסגעבראכן א שריפה אין דערפל, און דער ווינט האט געבלאזן, ס׳איז געגאנגען אזוי ווי מ׳האט פריער געזאגט ס׳איז געווען האלצערנע הייזער מיט שטרויענע דעכער, און ס׳איז געגאנגען פון הויז צו הויז, און ס׳איז געווארן א מהומה און מ׳האט זיך פראבירט צו ראטעווען וואס מ׳קען, און אידן האבן ליידער מחלל יו״ט געווען (בדברים האסורים עפ״י הלכה), ס׳איז דאך אדם בהול על ממונו, ס׳איז אדורך געגאנגען יו״ט שוין געווען נאך יום הקדוש א טאג צוויי, מ׳האט זיך אין אכט געמעמען וואס דא איז געווען, אידן האבן געהאט מכשולות מכח די שריפה, נאך יו״ט זענען זיי אריין געקומען קיין סיגוט צום זיידן, זיי זענען געקומען ארויס נעמען א תשובה, דער האט געהאט אזא מכשול און דער האט געהאט אזא מכשול, האט ער געזאגט מ׳זאל אריין קומען איינציגווייז, און יעדער איז אריין געקומען עקסטער, און ער האט יעדן איינעם אויסגעפרעגט וואס האסטו געטוהן, וואס האסטו געהאט, ער האט יעדן אויסגעהערט, און ער האט מסדר געווען תעניתים, דו וועסט פאסטן איין טאג, דו וועסט פאסטן דריי טאג, במשך דעם ווינטער ווי אזוי מ׳זאל פאסטן, אזוי האט ער מסדר געווען, יעדער איז אריין געקומען ער האט יעדן איינעם אויסגעהערט, און פאר יעדן איינעם אויסגעשטעלט אזא תשובה, און ער האט פאר זיך אויפגעשריבן אויפן פאפיר אלעס וואס ער האט זיי געזאגט.

וען ס׳איז געקומען ווינטער האט מען אנגעהויבן צו זעהן אויף אים אליינ׳ס אז ער איז מרבה בתעניתים, מ׳האט געזעהן נאך א וואך און נאך א וואך, ער איז מרבה בתעניתים, איז מען אריין געקומען פרעגן, וואס איז געשעהן, פארוואס איז ער מרבה בתעניתים, האט ער געזאגט, עטץ ווייסט דאך וואס איז געווען אין שווארץ-טומאה, אידן האבן מחלל יו״ט געווען, און כ׳האב ארויס געגעבן א תשובה פאר יעדן איינעם, כ׳האב אבער מורא אז אז איך האב אויך א חלק אין דעם..., איך וועל הייסן יענעם פאסטן און איך וועל נישט פאסטן? האט ער אויך געפאסט, ער האט געשפירט אז ער האט א חלק, מוז ער אויך פאסטן.

א׳ הנוכחים: אינטערסאנט דער רבי דערציילט אז דער קדושת יו״ט האט געהאט אזא הקפדה, געווענליך פלעגט ער ממליץ זיין, ער האט געזעהן מ׳האט געווארפן שטיינער פלעגט ער ממליץ זיין.

רבינו: דער זיידע דער קדושת יו״ט איז געווען זייער א שארפער מענטש, אנדערש געווען ווי דער ייטב לב, דער ייטב לב איז געווען א פריינטליכער, א צוגעלאזענער מענטש, מיט א שמייכל, א גוט ווערטל, א גוט וואר׳ט. דער קדושת יו״ט איז געווען זייער ערנסט, ס׳איז געווען אזא פחד וען ער איז אריין געקומען אין שטוב. כ׳געדענק דער טאטע ז״ל האט אמאל פארציילט ביים זיידן דער קדושת יו״ט איז געווען אמאל ראש השנה אויפדערנאכט, ס׳איז געווען א איד ר׳ נטע פון סוואליווע, אויף אים האט ער דערציילט די מעשה, א שטעטל סוואליווע, ס׳איז נישט מארמאראש, אבער ס׳איז אונגארין, בקיצור פון סוואליווע, און דארט אין סוואליווע איז געווען דער מעיאר א גרויסער רשע און ער האט אויסגעטיילט צרות פאר אידישע קינדער דארט אין זיין שטעטל. אין סיגוט איז געווען א ׳קליינע שטוב׳, און ס׳איז געווען א ׳גרויסע שטוב׳, אין די ׳גרויסע שטוב׳ דארט האט מען געמאכט דעם אויבער טיש (פירות טיש אחר ברהמ״ז בליל שב״ק), די קליינע צוזאמקומען וואס

---

10 ועיין ביראים (סי׳ עה ובהשלם סי׳ רמה) הטעם למה מותר להזכיר שמה של ע״ז הנזכרת בתורה דהוא מפני ש״כיון שהתורה הזכירה ודאי נתבטלה״.

וכמו כן מובא שאת העיר יערוסלאב קרא הרה״ק מצאנז בשמו, כי הוא רומז על יראת-לב, אבל שאר עיירות לא רצה להזכירם בשמם, וכשרצה לדבר מאיזה עיר מסויים היה קורא אותה ע״ש חסידיו שהיו גרים באותו עיר או כפר או ע״ש אדם מפורסם שהיה דר באותו הגליל. כגון העיר מונקאטש קרא ׳ר׳ יוסף זרח׳ס געגנט׳ [ע״ש הגאון החסיד רבי יוסף זרח האראוויטץ ע״ה שהיה דר במונקאטש שהיה מגדולי חסידי צאנז], ואת הכפר אירבע קרא ׳ר׳ יעקב יוחנן׳ס געגנט׳ [ע״ש הגאון החסיד רבי יעקב יוחנן גראס ע״ה שהיה מגדולי חסידי צאנז]. וכן העיר סיגעט קרא ׳די שטאט וואו דער מחותן וואוינט׳ דהיינו הייטב לב, או את העיר מלוכה וויען קרא ׳דער קעניג׳ס שטאט׳, ועיין בס׳ הדרת קודש שמביא בשם הגה״ק מנאסאד ז״ל שכל נכדי החכם צבי זצ״ל הקפידו ע״ז.

11 שמה של העיר היא ׳בעליטשערקאב׳ שתרגומה ברוסית ׳כנסיה לבנה׳ אך מאז ומקדם נזהרו אחב״י שלא לכנות עיר זו בשם זה המורה על שם עבודה זרהג לכן כינוה בשם ׳שדה לבן׳ או ׳שווארץ טומאה׳.

כל הזכויות שמורות ©

איז געווען נישט אין ביהמ"ד איז געווען אין די ׳גרויסע שטוב׳, און נעבן דעם איז געווען א ׳קליינע שטוב׳, דער זיידע איז געזעצן אין די ׳קליינע שטוב׳, ראש השנה אויפדערנאכט נאכ׳ן דאוונען וועו מ׳איז אהיים געקומען נאך וואס מ׳איז אדורך געגאנגען זאגן לשנה טובה, ער איז געזעצן ביי זיך אין צימער אין די קליינע שטוב, און אין די גרויסע שטוב זענען געשטאנען אידן, ס׳איז געווען אזוי ווי דער פאדער צימער, און ס׳איז אנגעקומען דער גאסט, ראש השנה אויפדערנאכט איז דער זיידע געזעצן אזוי באימה וביראה, איז אריינגעקומען דער איד אין די גרויסע צימער, און ער איז צוגעגאנגען צום קדושת יו"ט, ער איז געווען אזוי פאר׳מוח׳ט ראש השנה, און דער ר׳ נטע הייבט אהן צו זאגן ׳רבי איך בין א שליח פון גאנץ סוואליווע, דער רשע האט זיך פארלייגט אויף אידישע קינדער, ער טיילט אויס צרות, יעצט האט ער זיך פארלייגט אויף די פרנסות פון אידישע קינדער, ער ווייל אוועק נעמען די פרנסות פון אידן, און דער קדושת יו"ט איז געווען אזוי פאר׳מוח׳ט און קוקט אים אהן אזוי פארקאכט, ס׳האט אים אזוי געאהרט אז ער שטערט אים אין דעם זמן, האט ער אים געזאגט אזוי קורץ ׳כ׳האב דיר שוין געזאגט ער וועט האבן א שווארצן סוף׳, דער ר׳ נטע האט געזעהן אז ס׳איז א אנגעצויגענער מצב, האט ער זיך אזוי צוריק געצויגן, און ער איז אוועק געגאנגען.

ס׳איז אדורך געגאנגען ראש השנה, קיין טעלעפאון איז דאך נאך נישט געווען דעמאלטס צי פרעגן וואס טוט זיך, קיין סעלפאון אויך נישט..., יום כיפור איז נישט געווען קיין סאך געסט, די אנדערע טעג סוכות איז אנגעקומען א איד פון סוואליווע וואס איז געקומען אויף יו"ט אויף די צווייטע טעג, וען ער האט געהערט אז ס׳איז אנגעקומען א איד פון סוואליווע האט ער געפרעגט וואס טוט זיך אין סוואליווע מיט דעם מעיאר... יענער האט נישט געוואוסט אז ס׳איז געווען דא א הזכרה ראש השנה ביינאכט, האט ער געזאגט, איך ווייס אז ראש השנה אינדערפרי האט מען אים געטראפן געשאסן!, מ׳ווייסט נישט צי ער האט זיך אליינס געשאסן, צי מ׳האט אים געשאסן, אבער דאס ווייסט ער אז ראש השנה אינדערפרי האט מען אים געטראפן געשאסן.

*

ס׳איז געווען א איד פון נעבן סיגוט, וואס איז געווען זייער מסוכן, און מ׳האט געדופן א דאקטער דארט אין דארף, נאכדעם איז ער אריינגעקומען אין סיגוט דאס איז שוין געווען מער א שטאט, און דער דאקטער דארט אין סיגוט האט אים באהאנדלט, ער איז געווען זייער מסוכן, ער זעהט נישט קיין רפואה, נו וואס זאל מען טוהן דא דער איד גייט אויס, האט ער אנגעהויבן צו זאגן מ׳זאל פארן קיין וויען, וויען האט געהייסן אז דארט איז דא גרויסע דאקטורים, יעדער איז געפארן פאר רפואה קיין וויען, דער זיידע איז אויך געווען אין וויען, דער קדושת יו"ט איז אמאל געווען אין וויען, און דער זיידע דער עצי חיים איז אויך געווען דארט, פארן׳ן הסתלקות איז ער געווען אין וויען, בימים ההם האט מען גזאגט אז דער מלאך רפאל וואוינט אין וויען, אזא וואוינט האט מען גזאגט[12] דארט איז געווען די ׳מעדיקל קאליזשעס׳ ווי מ׳רופט דאס, ס׳איז געווען די היפט שטאט, דארט זענען געווען גרויסע דאקטורים,[13] האט ער גזאגט אז ער וועט פארן קיין וויען אפשר אין וויען וועט מען טרעפן א רפואה, דער איד איז אבער געווען זייער שוואך, און דער דאקטער האט אים גזאגט אז ער זאל פארן קיין וויען, קוקט ער אים אזוי אהן, ווי צו פרעגן אז ער ווייסט נישט צי ער וועט אנקומען קיין וויען, איז ער געגאנגען צום קדושת יו"ט און פארציילט אזוי די מעשה, דער דאקטער זאגט ער זאל פארן קיין וויען, אבער ער ווייסט נישט צי ער וועט אנקומען, האט דער קדויו"ט גזאגט ׳ביז וויען נעם איך אויף מיר׳, איז ער אהיים געפארן, און גזאגט ער פארט נישט קיין וויען, דער רבי האט דאך גזאגט ביז וויען נעמט ער אחריות, האט ער טאקע זוכה געווען צו אריכות ימים.

שפעטער ביי די קריג ווען מ׳האט אים דעפארטירט, איז ער אדורך געפארן וויען, מ׳האט זיי געפירט דורך וויען און דארט איז ער נפטר געווארן.

רבי ישעי׳ לעפקאוויטש[14] האט מיר פארציילט אז ער איז געווען משמש אלס בחור ביים קדושת יו"ט, ער האט משמש געווען סוף ימיו ביז צום הסתלקות, דער קדושת יו"ט איז שוין געווען שוואך, זיין פאטער האט געהייסן ר׳ בערל (מעיר איהעל), ער איז געווען נישט געזונט, איז געווען אזוי אז דער קדושת יו"ט האט אים געפרעגט א קורצע צייט איידערן הסתלקות ׳וואס מאכט דיין פאטער?׳ און ער האט געענטפערט אז ער איז נישט געזונט, האט אים דער קדושת יו"ט געענטפערט ׳איך האב שוין נישט קיין כח, זעהסט דאך וויאזוי איך זעה אויס, ביז יעצט האב איך אים געטראגן, יעצט קען איך מיך קוים מיט מיר אליינס אן עצה געבן׳, אזוי האט ער געזאגט.

און ער האט מיר דערציילט, א פלא, דער קדושת יו"ט איז נפטר געווארן כ"ט שבט, און עטליכע וואכן דערויף איז זיין פאטער אוועק.

דער קדושת יו"ט איז געווען רב אין טעטש, פאר סיגוט, וועו דער ייטב לב האט נאך געלעבט איז ער שוין געווען רב אין טעטש, וועו ער איז אוועק פון טעטש קיין סיגוט (בשנת תרמ"ג, למלא מקום אביו הגה"ק הייטב לב ז"ל) איז געקומען דער ברודער און האט איבער געגומען, דער ברודער רבי אלי׳ בצלאל איז געווען א יונגערער ברודער און ער איז געווארן רב אין טעטש, מ׳האט געדארפט בויען א מקוה, א נייע מקוה, אינדערהיים איז דאך געווען א קוואל מקוה, האט מען גערופן דעם זיידן פון סיגוט ס׳איז נישט ווייט, און ער איז געקומען צופארן קיין טעטש, און ער איז געגאנגען צום שוהל הויף, ער איז געגאנגען דארט מיט זיין שטעקן און ער האט זיך אפגעשטעלט אויף א פלאץ און געזאגט דא זאל מען גרובן, דא איז די קוואל פאר די מקוה.

המשך בגליון הבא אי"ה

---

12 עיי׳ בס׳ רבינו הקדוש מראצפערט (עמ׳ ק"מ) שמביא מכתב שהרה"ק מהרש"א מראצפערט זי"ע שהשיב לא׳ בזה"ל: אבי ז"ל סבר שהמלאך רפאל יש לו כח יותר בוויען במקום אחר, ולכך אני מצווך שתיסע לוויען... עיי"ש.

ועיי׳ בס׳ מפיהם ומפי כתבם (עמ׳ קפ"א) שהרה"ק האמרי נועם מדזיקוב זי"ע נסע לקארלסבאד והרגיש שקרב עת הסתלקותו ביקש שיובילוהו לעיר הבירה וויען ואולי שם יבוא רפואתו, אמנם לא איסתייעא מילתא ונסתלק לע"ע. ויש לציין שהרה"ק מצאנז היה נוסע הרבה פעמים להיעפש בעיירת באהדען שהוא ליד העיר וויען.

ומענין לענין יש לציין שבס׳ דרך הנשר (אות מ"ז) כתב שבהיות הגאון רבי נתן אדלער זי"ע בעיר וויען שמע קול קורא אליו "לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך", והקול נשמע מראש המגדל של כנסיית הנוצרים הידוע בעיר, אשר גם הקדוש רבי שמשון מאוסטראפאלי זי"ע אמר שמושב הסטרא אחרא היא בראש המגדל הנ"ל רח"ל.

13 עיין בס׳ כתבי קודש-פשעווארסק (ח"א מכתב י) שהגה"ק מהר"י זצ"ל כתב בשם הרה"ק ממעזריטש זיע"א שהמלאך רפאל מלווה כל רופא גדול, ע"ש.

14 הרה"ח ר׳ ישעי ז"ל היה ׳הויז בחור׳ באחרית ימיו של מרן הקדויו"ט ז"ל ובארה"ב הי׳ מחשובי מתפללי ביהמ"ד עצי חיים בוומסב"ג יצ"ו, ושימש כמקור ראשון של כמה סיפורים ועובדות ממרן הקדויו"ט ז"ל, ונפטר בשנת תשל"ו לפ"ק.

כל הזכויות שמורות ©